

Od folkloru k world music: Hudba a kapitál

Úvodem

Multižánrový hudební festival Folkové prázdniny přivítal již po osmnácté účastníky kolokvia *Od folkloru k world music* – akce, na které se scházejí zástupci akademické i publicistické obce i další zájemci o hudbu lidovou, populární, folkovou, etnickou a world music. Z důvodu covidové pandemie využili především zahraniční přednášející možnost prezentovat svůj příspěvek online, většina účastníků se však kolokvia zúčastnila osobně, aby diskutovala na velmi aktuální a rezonující téma *Hudba a kapitál*.

Od 70. let 20. století si společenské vědy často kladou otázku, jaká je pozice aktéra v sociálním prostoru a co je podmínkou pro to, aby jej mohl proměňovat. S odpovědí je spojováno studium různých druhů kapitálu, které rozpracoval francouzský sociolog Pierre Félix Bourdier (1930–2002). Obecný koncept kapitálu, v němž se vyděluje kapitál ekonomický, sociální a kulturní, však získává konkrétní podobu jen tehdy, když je propojen s určitým sociálním a historickým kontextem. Necháme-li se volně inspirovat tímto teoretickým rámcem, nabízí se nám široké spektrum výzkumných problémů, které se dotýkají obsahu náměšťského kolokvia: Co mohou znamenat jednotlivé druhy kapitálu pro oblast hudební či uměleckou? Jak moc jsou určující vazby mezi kapitálem hmotným a nehmotným (tedy sociálním a kulturním) v hudbě či jiné tvůrčí oblasti? Jak může kulturní kapitál (tedy získané znalosti a dovednosti) souviset s životní cestou či její proměnou u konkrétních osobností? Jak analyzovat ve světle konceptu kapitálu např. projevy lidové kultury? Proč a jak jsou opakovaně využívány jako politický kapitál? A kterých dalších hudebních žánrů se to také týká? A lze vůbec vtěsnat jemné předivo kulturních výpovědí do konstrukce sociálních věd?

Program dvoudenního kolokvia bývá pravidelně rozdělen na část věnovanou lidové hudbě, jejím funkcím a proměnám v současném světě, a na část věnovanou world music a dalším tzv. menšinovým žánrům. Často se však témata obou dnů překrývají. Dělo se tak rovněž v letošním roce.

Na kolokviu se hovořilo o způsobech placení hudebně-tanečních produkcí na tradičním venkově, o odlišném hodnocení lidových písní ze strany jejich nositelů a těch, kteří se o ni zajímají „zvenku“ (sběratelé, umělci, badatelé), o revitalizaci lidových písních v různých lokálních kontextech i o jejich funkci ve smyslu sociálního kapitálu. Problematika proměn hudební interpretace a hudebního vkusu byla diskutována ve spojení s vývojem dechové hudby i populární hudby inspirované hudebním folklorem. Pozornost byla věnována také péči o kulturní dědictví, které představuje významný kulturní i sociální kapitál: Hovořilo se např. o estonských písňových slavnostech či o inspirativním přístupu Jižní Koreje.

Pozice umělce v souvislosti s ekonomickým, kulturním či sociálním kapitálem se dotkla řada příspěvků. Přednášející mluvili o praktické i pomyslné hodnotě, kterou interpreti získávají s vítězstvím v hudebních soutěžích a žebříčcích, nebo o úloze muzikanta mimo jeviště, ve veřejném životě. Jeden z příspěvků se zabýval třaskavým současným tématem, totiž otázkou barvy kůže umělce v rasově rozdělené společnosti. Překvapivá témata otevřeli dva severoameričtí účastníci kolokvia, když ukázali, jak rozdílné hodnoty a přijetí může mít tentýž hudební či textový fenomén ve dvou různých zemích. Účastníky kolokvia dále zaujal příspěvek o skryté hodnotě reflexe hudební scény v literárním díle. Zajímavou sondu do dvougeneračního kapitálu přinesl příspěvek o rodině hudebníků, výrobců nástrojů a promotérů. Na kolokviu zazněly i další příspěvky, ne všechny však našly cestu do tohoto sborníku.

Vítanou částí kolokvia je beseda se zahraničními umělci, kteří vystupují na souběžně konaném festivalu Folkové prázdniny. V roce 2021 představila švédská dvojice Väsen účastníkům kolokvia zblízka niklharfu, švédský lidový hudební nástroj, pro který vymýšlejí nové melodie.

Stejně jako v předchozích letech vychází tento sborník dvojím způsobem. Ať už jej tedy čtete na webových stránkách festivalu Folkové prázdniny, nebo listujete papírovými stránkami tištěného sborníku, přejeme si, abyste získali nejen poučení, ale také inspiraci a rozšíření obzorů.